

Parcurile naționale: între ideal și realitate

Aurel Teușan

1. România și Germania: asemănări și deosebiri

Ideea unor parcuri naționale, realizată pentru prima dată în S.U.A. (Yellowstone, 1872) a fost lansată de cercurile angajate în protecția naturii. Tot acestea, au propus în anul 1910 transformarea regiunii Bayerischer Wald într-o rezervație naturală, pentru că de un parc național încă nu era vorba. Spre a anticipa, sus-numita regiune a devenit parc național - primul în Germania - de-abia în 1978.

În România, inițiativa unor parcuri naționale aparține de la început slujitorilor pădurii. Cu începere din 1912, aceștia au militat pentru o întreagă rețea de parcuri naționale, instalate în codrii seculari, proprietatea statului. Argumentele invocate atunci - protecția monumentelor naturii, etică, estetică, cercetare etc. - s-au dovedit între timp profetice.

Se știe că în România țelurile urmărite nu au putut fi realizate decât într-o mică măsură și numai temporar. Parcul național Retezat, legalizat în 1935, a fost ulterior maltratată. "Valea Mare nu mai este Valea Mare", m-a lămurit un șef de ocol silvic.

În Germania, nici atât. Regimul național-socialist intenționa, prin 1935, să treacă la acțiune și în domeniul parcurilor naționale, dat fiind că reședința preferată a Führerului german erau Alpii bavarezi, anume

Berchtesgaden. S-a dat însă prioritate altor proiecte, cu urmări fatale.

Atât Germania, cât și România au profitat de prăbușirea regimului socialist pentru a face mai mulți pași înainte în proiectele sus-numite. În fosta Germanie Democrată, cca. 15 % din suprafața țării era sustrasă folosinței publice. O ocazie bine-venită de a transforma o mare parte din acestea în arii protejate. Rezultatul: în anul 1997, Germania dispunea de 12 parcuri naționale; cam la fel și România, însă cu o deosebire fundamentală: cele din Germania sunt legalizate, cele din România dau loc încă la discuții¹.

2. Parcurile naționale: rezultat al multor compromisuri

Nu se poate aborda tematica parcurilor naționale, fără a menționa International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (I.U.C.N.), o organizație internațională constituită în 1948 la Fontainebleau. Țelul propus este promovarea ideii înființării unor arii naturale protejate, elaborarea de concepte, reguli și legi și supravegherea aplicării lor. Pentru cazul special al parcurilor naționale a fost creată o comisie ad-hoc, așa numita Commission on National Parks and Protected Areas (C.N.P.P.A.), care activează în cadrul orga-

nizației numită inițial.

I.U.C.N., cu sediul în Geneva, are reprezentanți în peste 100 de țări ale globului, fiind totodată în contact și cu Organizația Națiunilor Unite. Revenind la parcurile naționale, cu ocazia unei adunări generale a I.U.C.N.-ului (1969) de la Delhi, s-au stabilit condițiile pe care ar trebui să le îndeplinească o arie protejată pentru a fi clasificată ca “parc național”. Una dintre acestea prevedea ca, în acele regiuni, “să nu fi călcat picior de om”. Cu timpul, s-a dovedit însă că acest ideal este greu de realizat. Urmarea a fost că, la o nouă conferință a C.N.P.P.A.-ului în Banff (Canada, 1972), s-a căzut de acord asupra unei zonări în cadrul unui parc național. Prin aceasta se deschide o cale către spre compromisuri. Un exemplu ne este oferit de parcul național german Berchtesgaden (fig. 1).

3. Diversitatea biologică

Nu putem vorbi de parcuri naționale fără a menționa și diversitatea biologică. Aceasta a fost obiectul conferinței de la Rio (1992), cu care ocazie țările semnatare - între care și România - s-au angajat să asigure protecția tuturor animalelor și plantelor de pe teritoriul lor, împreună cu spațiile vitale necesare, pentru că parcurile naționale reprezintă, chiar și prin definiție, ultimele refugii ale Creației.

4. Un parc național alpin: Berchtesgaden

Cu ocazia conferinței de la Rio s-a elaborat și un program de acțiune pentru secolul 21, așa numita “Agenda 21”. În capitolul 13 se subliniază, între altele, impor-

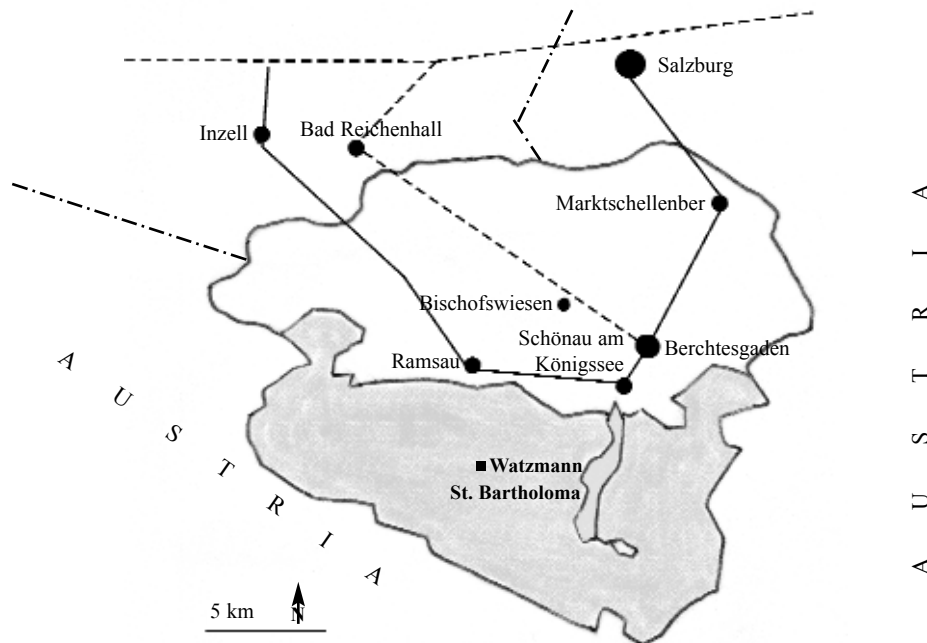

Fig. 1. Localizarea parcului național Berchtesgaden

tanța regiunilor de munte pentru echilibrul întregului glob, motiv suficient de a ne ocupa de sus-numitul parc. Regiunea aparține landului Bayern și este situată în partea de nord a Alpilor calcaroși, vârful dominant, Watzmann, atingând 2713 m. Circa o treime din suprafață este acoperită de stânci și grohotișuri - 40 % sunt împădurite - pajiștile montane și jnepenișurile cuprind până la 14 %, pășunile aproximativ 20 %. Limita superioară a pădurilor este la 1900 m, pe timpuri era cu cca. 250 m mai sus. Regiunea este bogată în zăcăminte de sare, exploatarea acestora în Evul Mediu ducând la ruina pădurilor. Acestea au fost reconstruite în secolul XIX, în special cu molid. Pe scurt, păduri naturale nu se mai găsesc decât prin "coclauri".

Primele măsuri cu scopul de a conserva vegetația naturală în regiunea Berchtesgaden au fost luate în 1910, cu care ocazie a fost delimitată o arie cu o suprafață de 8.600 ha, mărită apoi în 1921. Clasificarea ca parc național a avut loc mult mai târziu, anume în 1978. "Punctul pe i" a fost pus în 1990, când s-a mai adăugat o suprafață de 25.000 ha, constituindu-se în felul acesta și o rezervație a biosferei.

Se înțelege de la sine, lucrările pe teren necesitau un plan bine stabilit. Acesta a fost elaborat de comun acord cu ministerul mediului, cu administrația parcului și cu un birou specializat în acest domeniu. Ne mărginim aici în a înșira capitolele prevăzute a face obiectul activităților duse în cadrul parcului național, respectiv a rezervației biosferei: pădure, păstorit, vâcărit, rețeaua hidrologică, turism, căi de acces, publicitate, protecția mediului, cercetări, protecția monumentelor naturii.

4.1. Ponderea în cercetări

Prioritate au cercetările de bază în dife-

rite discipline, ca geologie, geomorfologie, botanică, zoologie, climatologie, silvicultură etc. Acestea sunt inițiate de universități sau de către diferite institute speciale. Unele rezultate sunt comunicate într-o publicație proprie. Demn de notat ni se par cercetările duse în cadrul proiectului cunoscut sub denumirea de MAB 6 - "Man and Biosphere" - "Omul și Biosfera" - scopul acestuia fiind studiul impactului uman și rezultatele sale în ecosistemele montane. Vizate, între altele, sunt și efectele turismului, în funcție de anotimpuri.

Personalul care stă la dispoziția parcului și a rezervației se compune din vreo 70 de muncitori, angajați, voluntari, etc. Bugetul pentru anul 1993, asigurat din mai multe surse, cuprindea aproape 6 milioane DM, circa jumătate fiind prevăzută pentru plata personalului.

4.2. Insecticide într-un parc național !?

Suprafața împădurită cuprinde aproximativ 8100 ha, iar pe mai mult de 2000 ha sunt prevăzute lucrări de îngrijire și conducere. Posibilitatea anuală inițial prevăzută se ridică la cca. 4.000 m³. În urma diferitelor calamități naturale (atacuri de insecte, doborâturi de vânt) se impun modificări, dar nu numai atât: atacurile masive de ipide între 1992 și 1994 au constrâns guvernul să aprobe intervenții cu preparate chimice, o măsură care rămâne mai departe controversată. Se înțelege de la sine că în ariile protejate, regenerarea naturală are prioritate. Numai că aceasta este apreciată și de cerbi, căprioare, capre sălbatice ... Nu este deci de mirare dacă printre persoanele care sunt în slujba parcului se află și câțiva vânători de meserie. Cu toate acestea, impactul cervidelor în regenerări rămâne în mod permanent o problemă.

4.3. Turismul: o medalie cu două fețe

În anul 1888 s-a construit o cale ferată până în mijlocul regiunii, ceea ce a favorizat mișcări “en masse” ale vizitatorilor. Numărul exact al turiștilor din zilele noastre nu este cunoscut, cifra apreciată fiind de 1,3 până la 1,5 milioane pe an. Se știe că multe gospodării la munte nu mai sunt rentabile și satele sunt părăsite, soluția întrevăzută și practică pe scară largă devenind turismul. Că acesta nu-i sursă numai de bunăstare, a fost dovedit în diferite publicații (de ex. “Pădurea noastră”, nr. 415/iulie 1999).

4.4. Contramăsuri în materie de turism

Este dovedit că turismul poate promova un proces de conștientizare a maselor în materie de reintegrare a omului în Creație. Spre acest țel converg mai multe căi: informație, educație, canalizarea vizitatorilor cu însoțitori spre anumite obiective ...

4.5. Esențialul

Din cele expuse mai sus se desprinde faptul că un parc național poate fi, spre a vorbi și în acord cu Biblia, tocmit; mai ales în combinație cu o rezervație a biosferei. Aproape involuntar ne gândim, între altele, și la masivele Rodna-Călimani.

Notă

¹ De la data redactării articolului, situația parcurilor naționale din România a fost reglementată prin H.G. 230/2003, publicată în Monitorul Oficial nr. 190/26 martie 2003.

Autorul. Dr. rer. nat. Aurel Teușan, Forst-Chemie, D-7822 Ettenheim. Poate fi contactat prin intermediul redacției.